

Írta: Serák Krisztina

Átmeneti segítség

A pécsi Kisgyermek Szociális Intézmények vezetése 1994. február 1-jén alakította meg Átmeneti Anya-gyermek Szállóját krízishelyzetben levő kisgyermekes anyák számára.

Az intézmény célja a családok teljes szétesésének megakadályozása, legalább anya és gyermeke együtt tartása, mindenekelőtt szállásadással. Ez a gyakorlatban a terhesség zavartalan lefolyásához szükséges nyugodt körülmények biztosítását, az egészségmegővást és a gyermek fogadására való pszichikai és gyakorlati felkészülést is jelenti, majd biztosíték lehet a szülést követően a gyermekhez való ragaszkodásra, kiegyensúlyozott anya-gyermek kapcsolat kialakulására és az oly fontos anyatejes táplálásra.

Kiskorú terhesek esetében nemcsak az objektív feltételek, hanem a szülői, családi mintaadás is hiányzik, esetleg maga a család – vagy, mert nevelőotthonban nőtt fel az anya, vagy mert a család nem tudja tolerálni a történeteket, és kitagadja a lányt.

Utóbbi helyzet a szülést követően általában meg szokott oldódni: a csecsemő láttán többnyire meglágyulnak a nagyszülők és segítséget nyújtanak a felneveléséhez. Összességében véve az a cél, hogy a krízishelyzet, ami miatt az anya és gyermeke az intézménybe kerültek, a bent töltött kb. 3 hónap alatt valamilyen szinten megoldást nyerjen.

Az intézmény alapszolgáltatásai a hajléknyújtás, étkeztetés és a gyermek szakszerű gondozása, felügyelete. Speciális szolgáltatás az összes olyan intézkedés, amellyel a család sorsának rendeződését segítik, pl: albérlet, munkahelykeresése, segélyek, szociális ellátások kérelmezése, kapcsolatfelvétel a gyámhatósággal, családgondozóval, védőnővel, szociális irodával, apasági per iránti kereset benyújtása stb.

Az Átmeneti Szálló fenntartója a városi önkormányzat, mely a Bentlakásos Bölcsődével közös költségvetést állapított meg a Szálló számára, arra való hivatkozással, hogy a szociális törvény nem írja elő ilyen létesítmény kialakítását. Az anyagi szűkösség miatt a klienseknek fizetniük kell az ellátásért, s ez nagyban megnehezíti az önálló életre való felkészülésüket, hiszen alig, vagy egyáltalán nem tudnak pénzt félre tenni. A Szálló részéről probléma, hogy nincs bérkeretük pszichológus, szociális munkás alkalmazására, pedig igen nagy hasznát vennék.

Az intézmény Pécs város közigazgatási területéről, illetve azon helységekből fogad klienseket, amely önkormányzat részt vállal a finanszírozásból (a támogatások a városi önkormányzatokhoz érkeznek). Ez a hatókörzet természetesen nem szigorúan behatárolt, hiszen Baranyában nincs hasonló létesítmény, országosan is csak néhányról tudnak.

A Szálló és a Bentlakásos Bölcsőde egy vezető irányítása alatt áll, a gondozónők mindkét egységet ellátják a hétvégeken, illetve éjszaka ügyeleti rendszerben. Az emeleti részlegnek négy saját gondozónője is van, akik reggel 6 és este 8 óra között váltott műszakban dolgoznak és hétvégi ügyeletet is adnak.

Munkájuk folyamatos, az anyák eltérő életrendjéhez igazodik. Gondozási feladatokat akkor látnak el, ha az anya nincs jelen, mert ügyeit intézi vagy dolgozik. Egyébként tanácsadás, a szakszerű gyermekgondozás megtanítása a feladatuk és az anyák meghallgatása, a velük való segítő beszélgetés.

A nőkre jellemző az idegkimerültség, labilis idegállapot, néhányuknak öngyilkossági kísérlete is volt. Az enyhe fogyatékoság és alkoholfüggőség is előfordul.

A krízishelyzetek kialakításában gyakorta közrejátszanak a társadalmi, gazdasági változások, ú.m. az állami lakásépítés megszűnése, a munkahelyek felszámolása, infláció, középrétegek elszegényedése, kisvállalkozások csődje, a nehéz gazdasági helyzet miatt a cigányság fokozott diszkriminációja, munkásszállások megszűnése, lakáshoz jutási kedvezmények átalakítása stb.

A kliensek intézményen belüli interakcióit nagymértékben befolyásolja saját személyiségük. Ideális esetben önszorgató csoportként támogatják egymást, megbeszélik a problémákat, tanácsokat adnak és kapnak. A kulturáltabb környezetből jövőket követendő példát jelentenek a többiek számára.

Sokszor az is nagyon sokat jelent, ha csupán meghallgatja valaki a krízisben levőt, s egymásnak talán könnyebben megnyílnak, mintha a gondozónővel beszélgetnének, hiszen kell egy kis idő, amíg a hivatalos segítőt elfogadják, és kialakul a bizalom légköre.

A mindennapokban a Szálló élete korántsem ilyen idilli. Időről időre akadnak összezördülések, viták, zaklatások és ez így természetes, ha nem is éppen kívánatos. Az alkalmazkodás különösen nagy feladat annak, aki válságból próbál kilábalni, egzisztenciális és egyéb problémái, belső vívódásai töltik ki a gondolatait és kénytelen idegenekkel együtt lakni. Az anyák szocializáltsága, mentalitása, gyermekeihez való viszonya lényeges eltérést mutat, hogy a nevelési elveket vagy ezek hiányát ne is említsük.

A közös helyiségekben rengeteg tehát az ütközési pont. Az ebből adódó problémák megoldása gyakran állítja nehéz feladat elé a személyzetet: bőven van módjuk gyakorolni a toleranciát és türelmet. A pozitív elfogadás mellett azonban helye van a rendreutasításnak is. Jelen esetben két fiatal anyára van panasz, akik rendszeresen zaklatják a többieket. Minimális a jövedelmük, ennek ellenére egyáltalán nem igyekeznek takarékoskodni. Senki sem tanította meg őket a szükséges és felesleges kiadások közötti különbségre. Az, hogy kölcsönkéregetnek, önmagában nem volna baj, ha vissza tudnák fizetni a felvett összegeket. Rámenős stílusuk bántja a lakótársakat, akiket szinte elszámoltatnak: „Miből telt drága papírpelenkára, ha nekem nem tudtál kölcsönadni cigire?”

A krízis- és hajléktalan szálló szolgáltatásait igénybe vevő kliensek lényegileg azonos problémákkal küzdenek, így a két szakterületen dolgozókat ugyanazon szervezet, a Hajszolt Kamara egyesíti. A Kamara létrehozása a Pro Domo Alapítványnak köszönhető, melynek munkatársai 1989 óta foglalkoznak hajléktalan-ellátással. Az Alapítvány rendszeresen szervez szakmai találkozót az országban működő szállók vezetői számára, ahol mód nyílik tapasztalatcserére és esetmegbeszélésekre.

Serák Krisztina